

УСЕ, ЩО Я МАЮ - ЦЕ... КАВАЛОЧОК ПАЮ

Реформування в аграрному секторі проходить надто болісно

Указ Президента України «Про порядок розпаювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям» від 8 серпня 1995 року став точкою відліку, після якої процес реформування аграрного сектора економіки став незворотнім. І не тільки тому, що цей законодавчий документ започаткував глава держави. Зміни на селі давно наріли і їх необхідно було здійснити згідно із вимогами права, часу, об'єктивних реалій та з урахуванням інтересів членів колективних сільськогосподарських підприємств. Іншими словами, тривалі розмови про необхідність аграрної реформи трансформувалися у конкретну ділову площину.

У квітні 1996 року першими у нашому районі розпаювали землю і майно між членами господарства трудівники КСП «Правда», вони одержали сертифікати на право приватної власності на земельну частку (пай). Згодом процес розпаювання «пішов» у решті сільгосп-підприємств. Останніми цю важливу процедуру у районі після тривалої конфліктної ситуації здійснили в Уїздцях. Сталося це у 2001 році...

5 стор.

УСЕ, ЩО Я МАЮ - ЦЕ... КАВАЛОЧОК ПАЮ

Продовження. Початок на 1 сторінці.

СВОЇ ТА ЧУЖІ

Розпаювання колективних сільгоспідприємств розтягнулося аж на шість років. І, відверто кажучи, не всюди воно відбувалося гладенько. Чому?

Щоб відповісти на це запитання, не треба вникати у суспільні глибини першої половини дев'яностих років минулого століття, а лише проаналізувати ставлення до земельних перетворень простолюдю. Хто б і що не говорив про реформу, переважна більшість селян не усвідомлювала, що це таке і, як кажуть, з чим його їсти. Не дивно, що на початковій стадії розпаювання земель колективної власності виникало чимало всіляких організаційних заковик. Як наслідок - згодом оті проблемні питання матеріалізувалися у численних судових позовах, скаргах, проявах невдоволення і т.д.

Не було чітко визначеної ситуації з пенсіонерами, котрі проживають на території господарства чи котрі з певних об'єктивних причин переїхали в інше місце на постійне проживання. Як наслідок, у деяких господарствах таким «емігрантам» відмовили у паях. Люди не могли простити «зради» літнім односельчанам, що подалися у міста, поїхали в інші села до синів і дочок. На жаль, ніхто до уваги не брав той факт, що людина згорбатіла на колгоспній роботі, а на старості літ шукала прихистку у рідні. Хіба це можна назвати зрадою рідних місць? Втім, де гору брали емоції, там здорового глузду завжди не вистачало. До речі, у нашому районі у списки для розпаювання землі колективних сільгоспідприємств було додатково включено 82 громадян. Прізвища одних пропустили помилково, інші включені згідно із рішенням місцевого суду.

СЕРТИФІКАТ - НЕ ЦЯЦЬКА

Чимало претензій було у громадян, батьки котрих по 3-5 десятиліть відпрацювали у господарствах, а у списки для розпаювання земель колективної власності не були внесені тільки тому, що не дожили до тієї історичної події. Хто - тиждень-два, хто - кілька днів. Та закон - не дишло, він вступає у силу із якоїсь визначеної дати, тож до цього числа його дія не поширюється. Але хіба людині до тверезого

ЧОМУ «ЗАВИСЛИ» ПАІ?

У ході розпаювання колективних сільгоспідприємств району селянам було видано більш як 18 тисяч земельних паїв. 4290 власників вийшли з паями із сільгоспідприємств і взялися господарювати самостійно. Водночас на теренах району було утворено більше чотирьох десятків агроформувань: приватних сільськогосподарських підприємств, сільськогосподарських кооперативів, селянських кооперативів, товариств з обмеженою відповідальністю, селянсько-фермерських господарств, керівники яких орендували у селян земельні паї. Нині таких агроформувань у районі залишилося лише 28.

Хазяйський старт приватників був неоднаковим. І не тільки тому, що була різна вартість одного гектара ріллі, яка коливалася від 16 тисяч гривень у Ярославичах до 7 тисяч гривень у Пугачівці. Відтак вартість земельного паю відповідно сягала від 59 тисяч гривень у Ярославичах до 21 тисячі гривень у Уїздцях. Але проти цього факту нічого не вдієш: кожен отримав своє там, де живе. До того ж цінова розбіжність на практиці ніякого значення не мала. Набагато більшого значення мала родючість ґрунтів, а також досвід попереднього господарювання.

Найактивніше бралися самостійно господарити на одержаних паях там, де сільгоспідприємства, так би мовити, були не на висоті. Люди давно втратили віру у керівників, у можливість щось змінити на краще і вирушали у самостійне хазяйське плавання. Часто-густо без будь-якого сільськогосподарського реманенту, а лише з райдушними надіями. Як правило, вони набідкалися і якихось вагомих результатів в агропробництві не досягли. Зрештою, це можна сказати і про власників більш як трьох із половиною тисяч коней.

усвідомлення цих правових нюансів, коли на терезах справедливості три-чотири десятиліття невтомної праці з одного боку і дефіцит у кілька днів - з іншого. Хіба не поспівчуваєш таким людям?

Мабуть, значна частина селян психологічно не була готова до радикальних змін в агросекторі. Очевидно, кілька десятиліть колгоспного «раю» вбили у них віру у можливість реформ в ім'я людей і для людей. Як наслідок, у деяких громадян під час отримання сертифікатів на право на земельну частку домінувала апатія. Вони не вірили, що можуть стати власниками земельних ділянок. Оця зневіра, відповідно, вселила збайдужіле ставлення до земельних сертифікатів. Мовляв, дали папірець на руки і тішся, як дитина цяцькою. А коли люди зогляділися, що сертифікат - не просто цидулка, а важливий документ, що засвідчує право приватної власності на земельний пай, стали діставати їх на світ Божий. Тоді і з'ясувалося, що у багатьох власників паїв сертифікати десь пропали. Відтак у різних часописах зарясніли відповідні повідомлення про загублені земельні сертифікати.

Не секрет, що дехто із власників сертифікатів не став чекати на журавля в небі, а вирішив вхопитися за «синицю в руках»: за символічну «мзду» переоформив сертифікат на своїх «спонсорів». Власне, такі юридичні дії не заборонялися, тож на відповідний попит відгукнулася і відповідна пропозиція. Хоча згодом законодавці заборонили такі операції-маніпуляції із переоформленням земельних сертифікатів. Нині можна лише нотаріально усадковувати право на землю, яка належала покійним родичам. Щоправда, і з цими юридичними процедурами чимало громадян не поспішають. І не тому, що нехтують правом, а тому, що не мають коштів для оплати послуг нотаріусів та для виконання інших необхідних формальностей.

Побутувала думка, що не треба було одним махом увалити до основ. Деякі тактики аграрного сектора вважали, що слід було, скажімо, розпаювати 30 відсотків кращих земель, а решта хай би залишалася у державній власності. Тоді б вдалося і нажити багаторічною працею зберегти від руйнування, оцінити агроексперимент із приватним хазяйнуванням. Можна було б провести земельну реформу в окремих господарствах, нагромадити теоретичний і практичний досвід, щоб згодом його використати у загальнодержавному масштабі. Втім, хто б і що не казав, земельні перетворення у селі відбувалися і відбуваються на відповідному практичному підґрунті.

і про власників більш як трьох із половиною тисяч коней. Селянська кавалерія - велика сила, та навіть з нею пробитися у Європу важкувато. Найактивніше селяни виходили з паями із сільгосппідприємств у Малих Дорогостоях, Сморгдві, Уздцях, Привітному, Бокіймі, Добрятині, Берегах, Пісникові.

Там, де був лад у господарствах, люди, за окремими винятками, тримаються купи. Для прикладу можна навести Війницю, Малин, Підгайці. Щоправда, це стосується і тих населених пунктів, де переважна більшість пенсіонери. Самі вони ради землі не дадуть, тож здають паї в оренду.

Очевидно, зрушення на селі були б вагомішими, якби в Україні вдалося вирішити проблему кредитування селянських господарств. Особлива потреба є у довгострокових кредитах для придбання техніки, сільськогосподарського інвентаря. Нині жителі району експлуатують більш як 600 тракторів. А потреба - значно більша. Тривалі батачки про міні-техніку і сільгоспінвентар наказали довго жити і тепер селяни шукають вихід самостійно, без надій на чийсь милість.

Палиці у колесо сільськогосподарського виробництва вставляють і низькі ціни на молоко, цукор, збіжжя, м'ясо, тобто у державі немає здорової цінової політики на сільгосппродукцію. Не дивно, що дехто опускає руки перед численними перепонами. А чого вартий той факт, що кілька тисяч земельних паїв залишаються «завислими»: після закінчення дії договору оренди агроформування відмовилися продовжити його строк, а власники паїв ще не виготовили Державних актів на право володіння на землю. Не секрет, що деякі громадяни просто не хочуть на ній працювати. Знайшлися і такі, що готові відмовитися від земельного паю, на якому кілька років самостійно господарили. Куди його віддати і що з ним робити? - запитують хазяї-невдахи.

ЩЕ РАНО СТАВИТИ КРАПКУ

Очевидно, у ході земельної реформи виникатимуть нові проблеми, водночас вирішуватимуть старі. Багато надій селяни покладають на Закон України про індивідуальне селянське господарство, який нещодавно прийняв український парламент. Можливо, цей документ зітре чимало гострих кутів у селянському питанні. До того ж важливо усвідомлювати, що земельна реформа проводиться не задля проформи, а заради блага людей. І якщо її механізм десь пробуксовує, то це не означає, що він виходить з ладу. Після відповідних коректив він запрацює на повну потужність. Така вже діалектика життя.

Віталій ТАРАСЮК.